

Vägval för vår säkerhet

av Per Edling

TITEL:

Vägval – framtiden för svensk säkerhet

FÖRFATTARE:

Michael Claessons och Zebulon Carlander

FÖRLAG:

Ekerlids förlag 2021

DEN SÄKERHETSPOLITISKA SITUATIONEN i Sveriges närområde och i resten av världen förändras snabbt och dessvärre mot större osäkerhet. Ännu snabbare är den tekniska utvecklingen i den fjärde industriella revolution som vi verkar vara inne i. Gränserna mellan krig och fred, mellan militärt och polisiärt samt mellan maskiner och människor blir mer och mer otydliga. Vapen- och sensorräckvidder ökar samtidigt som det blir svårare och svårare att avgöra vem som är vän och vem som är fiende.

Denna föränderliga situation kommer att tvinga fram många beslut i vårt samhälle och frågan är när vi ska fatta dem. Besluten kan fattas i förhand eller i efterhand, baseras på förtänksamhet eller på efterklokhet, vara proaktiva eller reaktiva. Genom Vägval – framtiden för svensk säkerhet vill ledamoten generallöjtnant Michael Claesson och Zebulon Carlander, som är programansvarig vid Folk och Försvar men även deltidanställd i Försvarsmakten som skyttegruppchef, underlätta detta beslutsfattande. Syftet med boken är att i folkbildningens tecken bredda diskussionen om svensk säkerhetspolitik och vikten av ett starkt total-

försvar, snarare än att föreslå exakt vilka vägval som Sverige bör göra.

Den snabba tekniska utvecklingen är ett genomgående tema i boken. System och tingestår som inte gick att föreställa sig bara för några år sedan finns nu på marknaden. De sektorer som fortfarande är trånga – batterikapaciteter och överföringshastigheter är två exempel – kommer snart att vidga sig tack vare tekniker som ligger på ritbordet. Den femte generationens mobila nätverk, med möjlighet att ladda ner hela 10 Gbit per sekund, har redan börjat byggas i Sverige. Claesson och Carlander utgår från uppluckringen av gränserna mellan olika samhälleliga fenomen samt våra försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Mot denna klangbotten analyserar författarna utvecklingstrenderna för artificiell intelligens, hållbarhet, nyttjande av rymden, sensorer och maskering, liksom mänsklig förstärkning och cyber. På detta sätt skissar de upp ett framtida landskap som innebär många fördelar för dem som orienterar rätt och som förstår hur de nya teknikerna ska användas. Författarna är noga med att påpeka att de etiska förhållningssätten i väst-

världen kommer att hämma oss på ett annat sätt än vad som kanske är fallet i mer auktoritära system, men budskapet är tydligt: det är hög tid att vi börjar fatta rätt beslut om vår egen framtida säkerhet.

Vägval är präglad av författarnas berättarglädje, vilken får sin höjdpunkt i kapitlet om förstärkning av vår mänskliga förmåga. Här förklaras hur olika tekniska lösningar kommer att öka vår styrka, förbättra vårt beslutsfattande och skärpa vår varseblivningsförmåga. I den dagliga tjänsten brukar ibland Claesson uppmana sin personal att använda tre F – fantasi för fan – som kompletterande bedömandemetod, och i detta avsnitt lever generalen verkligen som han lär. Här bjuds på både upptäckaranda och fantasi, som leder till några konsekventa och konkreta idéer om vilka vägval som bör göras. Exempelvis diskuteras både fördelarna och de etiska problemen med att ansluta, *dvso* operera in, olika former av sensorer i en soldats kropp för att förstärka hennes eller hans förmåga. Dessutom reflekterar Claesson och Carlander över de ställningstaganden som måste göras när det är dags för soldaten att lämna sin tjänst. Ska manickerna opereras bort lagom till pension, med ytterligare läketid som följd, eller är det bättre att bara låta dem sitta kvar?

Kanske är det närheten till våra egna kroppar, riskerna och de i många fall irreversibla ärr som kan bli följden av att vår förmåga förbättras, som gör att kapitlet om förstärkning av våra mänskliga egenskaper är påtagligt fängslande. En annan anledning till att denna del av boken verkligen är intresseväckande är att författarnas resonemang om mänsklig förstärkning sticker ut som särskilt tydligt, framåtblickande och uppfinningsrikt. Möjligen hade fler tankegångar kunnat drivas lika långt, men det finns gränser för vad som kan omfamnas på knappt 200 sidor.

I Vägval plockar Claesson och Carlander ner många av de pågående diskussionerna i den framtidsinriktade samhällsdebatten. Även om frågorna på sina håll både är svåra och saknar tydliga svar, lyckas författarna göra sina resonemang logiska och lättillgängliga i och med att trenderna har tecknats ner och satts i sina sammanhang. Genom boken har mycken kunskap blivit lätt åtkomlig, och förmodligen kommer den ofta att bli citerad av dem som studerar det högintressanta mötet mellan säkerhetspolitik, teknikutveckling och humanvetenskap.

Vägval borde dessutom läsas av många beslutsfattare i vårt totalförsvaret och varför inte ligga som grund för en analys för hur vi ska möta en motståndare som redan har realiserat den teknikutveckling som författarna beskriver. Vad är det som egentligen fungerar bäst? Snabb och splittrig hightech, enkla och äldre system eller är det kanske något helt annat, som ledamoten kommandör Jon Wikingsson reflekterade över i sitt inträdesanförande i Kungl Krigsvetenskapsakademien i höstas. Vilka beslut måste vi fatta för att Sverige ska vara motståndskraftigt, trots att teknikutvecklingen skapar enorma beroenden och därmed ökar risken för att samhället kan kollapsa? På grundval av en sådan analys kan en sammanhållen och bred försvarsplanering genomföras över hela totalförsvaret – ledamoten viceamiral Dick Börjesson kallar den för samhällsplanering i *Tidskrift för Sjöväsendet* nr 6 2021. Planeringen måste vara baserad på de gällande doktrinerna och svara på vad vi egentligen vill uppnå i vårt samhälle. Denna planering kan sedan inrikta forskningsansträngningarna och vår framtida svenska säkerhet.

Recensenten är kommandör och chef för insatsstabens utvecklingsavdelning. Han är ledamot av KKrVA och KÖMS.